



Σχολή Οικονομίας και Τεχνολογίας
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Οικονομία, Άμυνα και Ασφάλεια

Διπλωματική Εργασία

«Γνωστοποίηση κινδύνων. Μελέτη περίπτωσης Ελληνικού
Χρηματιστηρίου»

«Χρυσούλα Νάσιου»

Επιβλέπων καθηγητής: «Παναγιώτης Λιαργκόβας»

Τρίπολη, «Σεπτέμβριος» «2022»

«Ευχαριστίες ή Αφιέρωση»

*Εκφράζω ιδιαίτερες ευχαριστίες στους γονείς μου, την αδερφή μου και τον ανηψιό μου για
την διαχρονική συμπαράσταση και στήριξή τους στους στόχους μου.*

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της γνωστοποίησης κινδύνων . Αυτή η μελέτη είχε ως στόχο να καθορίσει τις πρακτικές αναφορές κινδύνου των ελληνικών τραπεζών εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών μέσω ανάλυσης του περιεχομένου των ετήσιων εκθέσεων τους. Από τα ευρήματα προκύπτει πως ο εντοπισμός και η πρόβλεψη κινδύνου προστατεύουν τις τράπεζες και δημιουργούν αξία για τους μετόχους. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά την οικονομική κρίση, ο κίνδυνος έχει γίνει ένα από τα σημαντικότερα θέματα. Αυτή η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι την τελευταία ζετία οι ελληνικές τράπεζες ασχολούνται όλο και περισσότερο με την γνωστοποίηση κινδύνων και η ρευστότητα είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα. Ωστόσο, βασικός περιορισμός της έρευνας είναι ότι μετράει την ποσότητα και όχι την ποιότητα γνωστοποίησης κινδύνων. Τέλος αυτή η μελέτη σχετικά με τη γνωστοποίηση κινδύνου στοχεύει στη διεξαγωγή ανάλυσης του περιεχομένου των ετήσιων εκθέσεων των ελληνικών τραπεζών εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών

Λέξεις – Κλειδιά

Γνωστοποίηση κινδύνου, κίνδυνος, χρηματιστήριο, τράπεζα

Abstract

The purpose of this study is to investigate risk disclosure. This study aimed to determine the risk reporting practices of Greek banks listed on the Athens Stock Exchange through a content analysis of their annual reports. The findings show that identifying and predicting risk protects banks and creates value for shareholders. In recent years, especially after the financial crisis, risk has become one of the most important topics. This study concluded that over the last 3 years Greek banks have been increasingly concerned with risk disclosure and liquidity is a very important issue. However, a key limitation of the survey is that it measures the quantity and not the quality of risk disclosure. Finally, this study on risk disclosure aims to conduct an analysis of the content of the annual reports of Greek banks listed on the Athens Stock Exchange.

Keywords

Risk disclosure, risk, stock market, bank

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	iv
Abstract.....	v
Περιεχόμενα	vi
Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια	vii
Εισαγωγή.....	1
1 Αναδρομική εξέταση της βιβλιογραφίας και θεωρητικό σχήμα	2
1.1 Είδη διαχείρισης κινδύνου	2
1.2 Εξακρίβωση κινδύνου	3
1.3 Έκθεση- ανακοίνωση κινδύνου.....	5
1.4 Λόγοι που παραπέμπουν στην διαχείριση κινδύνου	5
2 Χρηματιστήριο.....	6
2.1 Έννοια & σχεδιασμός	6
2.2 Χρηματιστήριο Αθηνών	7
2.3 Χρηματιστηριακά προϊόντα.....	8
2.4 Πώς δημιουργήθηκε το Χρηματιστήριο Αθηνών.....	9
3 Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα	11
3.1 Η σημασία της λέξης τράπεζα και ο τρόπος που λειτουργεί.....	11
3.2 Η πορεία του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα.....	12
3.3 Διάπλαση / Διαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος	14
3.3.1 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.....	16
3.3.2 Τράπεζα Πειραιώς.....	16
3.3.3 Alpha Bank (Άλφα Τράπεζα).....	17
3.3.4 Attica Bank (Τράπεζα Αττικής).....	18
3.3.5 Eurobank.....	18
4 Μεθοδολογία & δείγμα	20
4.1 Μελέτη περίπτωσης διαχείρισης κινδύνων Ελληνικών Τραπεζών εισηγμένες στο Ελληνικό Χρηματιστήριο (για τα έτη 2019-2021)	20
Συμπεράσματα.....	29
Βιβλιογραφία	31

Συνοτομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΑ.ΠΕΛ.	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Εισαγωγή

Μία εταιρεία αντιμάχεται με πολυάριθμα ζητήματα και το πιο ουσιώδες είναι αυτό της διαχείρισης κινδύνων. Η πρόοδος και η διάρκεια μιας επιχείρησης είναι συνυφασμένα με την ορθή διαχείριση κινδύνου. Ο εντοπισμός και ο τρόπος χειρισμού του κινδύνου αφενός λειτουργεί ως ασπίδα για την εταιρεία, αφετέρου τα στελέχη της επιχείρησης αποκτούν φήμη και δόξα και με αντίστοιχο τρόπο αξιολογούνται οι πελάτες και η κοινωνία γενικότερα. Είναι ευρέως γνωστό πως γιγάντιες εταιρείες όπως η Enron, οδηγήθηκαν στην εξαφάνιση από μηχανοραφίες ή λόγω παραβίασμού των τύπων και των κανόνων. Μία τέτοιου είδους κατάρρευση συμπαρασύρει τις σχετιζόμενες επιχειρήσεις αλλά και την πορεία της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι αποτυχίες είναι αποτέλεσμα της αστοχίας των διοικητικών συμβουλίων στον εντοπισμό του κινδύνου και των συνεπειών που προκαλεί.

Η οικονομική κρίση του 2008 δημιούργησε αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα των επιχειρήσεων να γνωρίζουν και να έχουν ενημερώσει εκείνους που επιθυμούν να τοποθετήσουν κεφάλαια στις εταιρείες (προ κρίσης) για τους κινδύνους και τα αποτελέσματα που δημιουργούν. Μήπως η κρίση δεν είχε προβλεφτεί από τις εταιρείες; Δεν είναι λίγες οι φορές που λογιστικές παραβάσεις και οικονομικά αδικήματα έκαναν τους επενδυτές να αντιδρούν και να ακυρώνουν τα στοιχεία που παρουσιάζουν οι εταιρείες μέσω των οικονομικών καταστάσεων και εκθέσεων τους. Πλανάται η άποψη πως οι επιχειρήσεις δεν έχουν εκθέσει και δεν έχουν διευθετήσει τον κίνδυνο ικανοποιητικά. Αποδεικνύεται πως η ενημέρωση από την εταιρεία σχετικά με τον κίνδυνο είναι η ελάχιστη και δεν μπορεί να οδηγήσει στη διάγνωση. Η αδυναμία των επιχειρήσεων να ενημερώσουν για τον κίνδυνο αναπόφευκτα δημιουργεί ασυνέχεια (Linsley και Shrivess, 2006). Προκειμένου να ελαττωθεί ο κίνδυνος και η αμφιβολία οι επιχειρήσεις πιέζονται να προβάλλουν όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες (Courtis, 2000). Λύση είναι η πρόοδος στην έκθεση των κινδύνων και οι ενέργειες που απαιτούνται για την αντιμετώπισή των.

1 Αναδρομική εξέταση της βιβλιογραφίας και θεωρητικό σχήμα

1.1 Είδη διαχείρισης κινδύνου

Ένας πολύ καλός ορισμός για τον κίνδυνο θα μπορούσε να αποτελέσει η προοπτική της παρουσίας ενός συμβάντος και τις επιπτώσεις και προκαλεί. Το συμβάν αυτό εντοπίζεται όχι μόνο σε μια εταιρεία αλλά και στη ζωή γενικότερα και λαμβάνει διάφορες διαβαθμίσεις ανάλογα με τη μορφή και την ποικιλία, όπως ουσιώδες και επουσιώδες, θεμελιώδες και μη.

Ο συσχετισμός του κινδύνου και του εταιρικού χειρισμού μελετήθηκε από τους Manes Rossi et al. (2017) μέσω της πλήρους έκθεσης της ανακοίνωσης του κινδύνου. Η πλειονότητα των επιχειρήσεων ασχολούνται με τον οικονομικό κίνδυνο. Στις περιπτώσεις όμως που η λειτουργία της εταιρείας εξουσιάζεται από την οικονομική κρίση, οι επιχειρήσεις εντάσσουν στις οικονομικές τους καταστάσεις και άλλους κινδύνους πέραν του οικονομικού, όπως τον λειτουργικό, τον επιχειρηματικό (αυτοί οι τρεις κίνδυνοι αναλύονται από τους Linsmeir et al., 2002), αφού είναι χρήσιμοι τόσο για τους μετόχους και επενδυτές όσο και τους απλούς αναγνώστες.

Προκειμένου να οδηγηθεί στην επιτυχία μια επιχείρηση, οφείλει να διαχειριστεί και άλλους σημαντικούς κινδύνους όπως ο στρατηγικός, ο ρυθμιστικός και ο τεχνολογικός. Έξι είδη κινδύνου όρισαν οι Crouhy et al. (2006): τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο (που περιλαμβάνει την αγορά, την πίστωση, τη ρευστότητα), τον λειτουργικό κίνδυνο (που τον συνθέτουν ο άνθρωπος με τις ενέργειες του, η απατεωνιά, οι τεχνολογικές εξελίξεις), ο κίνδυνος του δικαίου ή του νόμιμου, τακτοποιητική (που επανεφέρει στην τάξη), επιχειρηματική τακτική και τέλος ο κίνδυνος της δημόσιας έκθεσης. Ένας άλλος διαχωρισμός που έγινε για τον κίνδυνο από το Institute of Chartered Accountants στην Αγγλία and Wales ([ICAEW] 1998), είναι σε εσωτερικό και εξωτερικό. Ο εξωτερικός αφορά το γενικό πλαίσιο, ο εσωτερικός αναφέρεται σε χρηματοοικονομικά (δηλαδή στην περιουσία και τις υποχρεώσεις της εταιρίας) και μη χρηματοοικονομικά.

Μπορεί να υπάρχουν πολλοί ορισμοί για την διαχείριση κινδύνου, πολλές γνώμες και δηλώσεις, ωστόσο το σίγουρο είναι πως μια εταιρεία μπορεί να αποκομίσει τεράστια οφέλη όταν διαχειρίζεται σωστά τον κίνδυνο. Επομένως κάθε επιχείρηση οφείλει να εντοπίσει και να προβλέψει όλους τους κινδύνους (υπαρκτούς και μη), να τους αναλύσει

και να τους αντιμετωπίσει. Με αυτό τον τρόπο θα προστατευτεί η επιχείρηση και οι μέτοχοι.

Η διαχείριση κινδύνου έγινε σημαντικός παράγοντας για την βιωσιμότητα της επιχείρησης δύο δεκαετίες πριν την οικονομική κρίση (Dionne 2013), ωστόσο η οργάνωση της διαχείρισης κινδύνου υστερούσε σημαντικά για αυτό και δεν αποφεύχθηκε η οικονομική κρίση. Τα διοικητικά συμβούλια των εταιριών δεν γνώριζαν για τον κίνδυνο της διοίκησης (Pirson και Turnbull, 2011) και μην έχοντας γνώσεις για τον κίνδυνο δεν γινόταν να τον αντιμετωπίσουν και να τον αποτρέψουν.

1.2 Εξακρίβωση κινδύνου

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι κίνδυνοι τόσο οι τρέχοντες όσο και οι μελλοντικοί πρέπει να αναγνωριστούν και να προβλεφθούν αντίστοιχα, ώστε να ακολουθηθεί μία στρατηγική διαχείρισής τους και κατ'επέκταση να προστατευτούν τόσο οι υπαρκτές όσο και οι επερχόμενες λειτουργίες της επιχείρησης. Γι αυτό μία από τις κυρίαρχες μεθόδους εντοπισμού των κινδύνων είναι τα ερωτηματολόγια.

Προκειμένου μια εταιρία να ξεχωρίσει τους κινδύνους απαιτείται να γνωρίζει αφενός την ίδια τη λειτουργία της ως επιχείρηση αφετέρου το περιβάλλον στο οποίο ασκεί δραστηριότητα δηλαδή την αγορά και τις οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Εξίσου σημαντικοί κίνδυνοι απορρέουν και από τους στόχους που επιδιώκει να πραγματοποιήσει η εταιρεία. Έτσι η γνώση τόσο των απειλών όσο και των δυνατοτήτων που συνδέονται με τους στόχους είναι σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία της εταιρείας. Επομένως η γνώση αποτελεί σημαντικό θεμέλιο στον εντοπισμό του κινδύνου και ταυτόχρονα μπορεί να ενισχύσει την απόδοση των εργαζομένων (Najafi και Afrazei, 2011) αυξάνοντας την παραγωγικότητά τους.

Σε περιόδους οικονομικής κρίσης επιτακτική ανάγκη αποτελεί ο εντοπισμός, η ταξινόμηση (με διαβάθμιση υψηλή, μεσαία, χαμηλή) και η εκτίμηση (ποσοτική ή ποιοτική) των κινδύνων. Η εκτίμηση του κινδύνου στηρίζεται στη δομή και τις προτιμήσεις του. Τα χρόνια που διανύουμε παρατηρείται μια έντονη προσπάθεια ώστε να γίνει αποδοτική η διαχείριση κινδύνων για αυτό έγινε ύψιστο επενδυτικό ζήτημα και τεράστιο εταιρικό διακυβερνητικό ζήτημα (Vandemaele et al., 2009). Όσον αφορά το Χρηματιστήριο Αθηνών, εταιρείες που έχουν σε αυτό μετοχές εξέθεσαν στοιχεία εταιρικής διακυβέρνησης για να διευκρινίσουν τη νομιμότητά τους (Nerantzidis and

Tsamis 2017). Στην Αμερική, το Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA) (1987) διευκρίνησε πως κάτοχοι μετοχών επέβαλαν να εμπεριέχονται στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία που αφορούσαν διλήμματα, απορίες και κινδύνους. Αυτά τα στοιχεία διευκολύνουν εκείνους που θέλουν να επενδύσουν ώστε να διαμορφώσουν άποψη για τον κίνδυνο και την τιμή αγοράς μιας επιχείρησης (Abraham and Cox 2007).

Η ανακοίνωση κινδύνων μπορεί να αποτρέψει την περίπτωση χρεωκοπίας μιας εταιρείας (Solomon et al., 2000) αφού η ενημέρωση όλων των στελεχών της επιχείρησης και εκείνων που έχουν επενδύσει σε αυτή μπορεί να ελαττώσει τον υπολογίσιμο κίνδυνο μέσω της ανίχνευσης ενός άλλου παράγοντα που καλυτερεύει τις εκτιμήσεις της επερχόμενης παραγωγής.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιήθηκε έλεγχος γνωστοποίησης κινδύνου σε επιχειρήσεις μη χρηματοοικονομικές και εντοπίστηκαν τρία είδη κινδύνου: προτερήματα-εμπόδια, προηγούμενο-επόμενο, οικονομικό – μη οικονομικό (Linsley και Shrives 2006). Στην Ιταλία μελετήθηκαν οι ετήσιες αναφορές από εταιρείες που έχουν μετοχές στο Χρηματιστήριο της χώρας και διαπίστωσαν πως τα στοιχεία που έδιναν οι εταιρείες αφορούσαν κινδύνους που αντιμετώπισαν τα προηγούμενα έτη και τρέχοντες κινδύνους χωρίς να μπαίνουν σε διαδικασία πρόβλεψης νέων ή επερχόμενων κινδύνων (Beretta και Bozzolan 2004).

Οι ετήσιες αναφορές των εταιρειών προσφέρουν ισχυρά στοιχεία αναφορικά με τη συνέχιση της λειτουργίας τους. Σχετικά με τον κίνδυνο η ποιοτική γνωστοποίηση είναι βοηθητική και πιο σημαντική σε σχέση με την ποσοτική (Beretta και Bozzolan; 2004, Beck et al.; 2010, Hooks and Staden; 2011, Esendemirli; 2014). Ωστόσο μελέτες αποδεικνύουν πως οι επιχειρήσεις επιλέγουν να πραγματοποιούν τυπικές γνωστοποιήσεις ή να επικεντρώνονται στην ποσότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί έρευνα για γνωστοποίηση κινδύνου σε εταιρίες επεξεργασίας τροφίμων όπου στις ετήσιες εκθέσεις τους οι γνωστοποιήσεις ήταν ποσοτικές και επουσιώδεις (Abraham and Shrives 2014).

Σχετικά με την αναφορά κινδύνου ορίζονται τρία είδη: τις πληροφορίες που είναι υποχρεωμένη η εταιρεία να αποκαλύψει (σύμφωνα με κανονιστικές αρχές), τα στοιχεία που προτείνει η εταιρεία προς εμφάνιση και τέλος τις πληροφορίες που φανερώνει εθελοντικά (Scott 2003). Ό,τι αφορά το τρίτο είδος αναφοράς δεν υπάρχει αρμονία για το

ποια στοιχεία είναι εθελοντικά και ποια όχι. Τελικά οι εταιρείες οφείλουν να εκθέτουν εκουσίως όσο το δυνατό περισσότερα στοιχεία που τις αφορούν ώστε πιθανοί επενδυτές να μπορούν να διαμορφώσουν μη αμφισβητήσιμη άποψη σχετικά με την εμπορική αξία της επιχείρησης που τους ενδιαφέρει (Vafaei et al., 2011)..

1.3 Έκθεση- ανακοίνωση κινδύνου

Για τον υπολογισμό της έκθεσης κινδύνου εντοπίστηκαν δύο είδη :α)τον προσωπικό – μεροληπτικό (που αντλεί πληροφορίες από την γνώμη του ίδιου του αναλυτή και β) τον ημι-αμεροληπτικό (που χρησιμοποιεί αναλύσεις εκθέσεων (Beattie et al. 2004)). Το χρηματιστήριο των ΗΠΑ ενωμάτωσε στη λειτουργία του τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (US GAAP) και διεκδίκησε περισσότερα στοιχεία όσον αφορά την έλλειψη ασφάλειας και τους κινδύνους. Διαφορετική τακτική θα αποτελούσε απειλή για την παραπέρα λειτουργία της επιχείρησης.

1.4 Λόγοι που παραπέμπουν στην διαχείριση κινδύνου

Οι σημαντικότεροι λόγοι που επιδρούν στη λειτουργία της διαχείρισης κινδύνου είναι: η εσωτερική λειτουργία της εταιρείας, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, οι κανόνες λειτουργίας, τα γνωρίσματα που σχετίζονται με τις βιομηχανίες (Paape και Spexle, 2012). Άλλο τρίπτυχο σύνθεσης ορθής διαχείρισης κινδύνου είναι : αναληψη υποχρέωσης και αποτελέσματα, επαφή και αμοιβαία συνεννόηση, ολοκλήρωση και απορρόφηση (Zhao και Singharuttangkul, 2016). Η εταιρική διακυβέρνηση, το περιβάλλον της αγοράς, η έκταση επιχείρησης, η σύνθεση της εταιρείας, ο συγκρουσιακός κλάδος είναι στοιχεία που επηρεάζουν τη σχεσή αποτελεσματικότητα κινδύνων και εξέλιξη επιχείρησης (Gordon et al., 2009). Συνοπτικά η διαχείριση κινδύνου είναι σύνθετο σύστημα και για να επιτύχει απαιτούνται : ένα κύκλωμα διαχείρισης κινδύνου, μία σχέση ταξινόμησης και ένα πρότυπο διαχείρισης κινδύνου (Kanel et al. 2010). Οι Scarlat et al. (2012) προσφέρουν ενδείξεις και ευρητήρια για τον τρόπο διαχείρισης κινδύνου

2 Χρηματιστήριο

2.1 Έννοια & σχεδιασμός

Το χρηματιστήριο μαζί με το τραπεζικό σύστημα αποτελούν το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το χρηματιστήριο δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο χώρος όπου διεξάγονται καλά σχεδιασμένες αγορές που έχει εγκρίνει το κράτος ως νόμιμες. Οι τιμές των αγορών αυτών καθορίζονται από την προσφορά και ζήτηση για καθορισμένη περίοδο. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν σε εχέγγυο περιβάλλον να έχουν πλήρη ενημέρωση για την αγορά και επομένως να έχουν την δυνατότητα να τελούν αγοραπωλησίες. (Βούλγαρη Ε., 2002)

Το χρηματιστήριο εξυπηρετεί τις επιχειρήσεις ώστε να προμηθεύονται τα κεφάλαια που χρειάζονται για τη λειτουργία τους. Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν αυτά τα κεφάλαια από δύο στάδια αγοράς. Το πρώτο στάδιο αγοράς είναι οι τράπεζες όπου πραγματοποιείται η πρώτη πώληση των χρεογράφων. Έπειτα παράγονται νέοι τίτλοι και έτσι οι επιχειρήσεις αποκτούν κεφάλαια. Στο δεύτερο στάδιο αγοράς οι ίδιοι τίτλοι εμπορεύονται πάλι και πάλι μέσω συναλλαγών. Αυτό το στάδιο είναι τα χρηματιστήρια. (Παπαριστείδης Δ., 1991)

Στις μέρες που διανύουμε παρατηρείται έντονα η χρηματιστηριακή χρηματοδότηση που δεν υπάρχει ενδιάμεσος ανάμεσα σε αυτόν που χρηματοδοτεί και σε αυτόν που χρηματοδοτείται. Αυτή η χρηματοδότηση μέσω χρηματιστηρίου χωρίς διαμεσολάβηση πραγματοποιείται μέσω κεφαλαιαγοράς με λιγότερα έξοδα. Την αποδιαμεσολάβηση ευνόησε η εξάπλωση της πληροφορικής, ο ανταγωνισμός, η περιορισμένη παρέμβαση των διαχειριστών στον τραπεζικό σχεδιασμό. Έτσι αναπτύχθηκαν αυτόνομοι οργανισμοί που υπολογίζουν τον κίνδυνο πίστωσης των επιχειρήσεων που δανείζονται. Δόθηκε η δυνατότητα σε επενδυτές (εκτός δημοσίου) να λαμβάνουν δράση εκεί που συμμετέχουν οι επενδυτές που ορίζονται από τους θεσμούς και προσφέρεται η περιορισμένη ανάληψη κινδύνου από εκείνους που χρηματοδοτούν. Αποτέλεσμα είναι οι ισχυρές εταιρείες να έχουν μεγάλη αξιοπιστία και μπορούν έτσι να χρηματοδοτήσουν απ' ευθείας ενώ οι μικρότερες εταιρείες να χρειάζονται έναν ενδιάμεσο ή διαπραγματευτή.

Ο ρόλος των χρηματιστηρίων είναι να συμβάλλουν στην οικονομική πρόοδο ευνοώντας το κράτος, τους χρηματοδότες και τις εταιρείες αφού

- εξυπηρετούν τις αδυναμίες των μακροπρόθεσμων επενδύσεων,

- συντελούν στην παγίωση των τιμών
- για τις επιχειρήσεις που εμφανίζονται πρώτη φορά τους μετατρέπουν άμεσα τα αξιόγραφα τους σε χρήμα,
- εξυπηρετούν τις δοσοληψίες των επενδυτών καθιστώντας τες άμεσες,
- προωθούν τα οφέλη των εταιρειών και εκείνων που χρηματοδοτούν
- εξυπηρετούν με φορολογικές διευκολύνσεις
- παράγουν κεφάλαιο από τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις τράπεζες μέσω της έκδοσης μακροπρόθεσμων χρεογράφων (Μαλινδρέτου Β., 2000)

Το πρώτο Χρηματιστήριο Αξιών εγκαθιδρύθηκε στη Φλάνδρα το έτος 1460, και το έτος 1602 καταχωρήθηκε η πρώτη εταιρεία στο χρηματιστήριο του Άμστερνταμ που δεν είναι άλλη από την Ολλανδική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών. Την περίοδο εκείνη στην Ελλάδα συναντάμε αγορές σχεδιασμένες μεθοδικά όπου είναι συγκεντρωμένοι έμποροι και πραγματοποιούν αγοραπωλησίες. Τον Μεσαίωνα οι αγορές αυτές ονομάζονται εμποροπανηγύρεις. (Βούλγαρη Ε., 2002). Αργότερα με την αύξηση των προϊόντων που προορίζονταν για αγοραπωλησίες δημιουργήθηκαν οι εμπορικές εκθέσεις όπου απουσίαζαν τα προϊόντα της δοσοληψίας. Εν συνεχεία οι νέες συνθήκες απαιτούσαν άμεσες δοσοληψίες, καλύτερα ποιοτικά και ποσοτικά προϊόντα, οργανωμένους χώρους για τις συναλλαγές και έτσι οργανώθηκαν τα χρηματιστήρια. Εμφανίστηκαν έννοιες όπως γραμμάτια, ομόλογα, μετοχές αλλά η εισαγωγή νέων προϊόντων έκανε επιτακτική την ανάγκη για διαίρεση των χρηματιστηρίων στις εξής κατηγορίες : τα χρηματιστήρια Αξιών (που αφορά δοσοληψίες για κινητές αξίες), τα χρηματιστήρια εμπορευμάτων (που αφορά δοσοληψίες για εμπορεύματα), τα επίσημα χρηματιστήρια που ιδρύει και εποπτεύει η κρατική εξουσία και τέλος τα ελεύθερα χρηματιστήρια που ιδρύουν οι ίδιες οι ιδιωτικές εταιρείες. (Κιόχος Π., 2001)

2.2 Χρηματιστήριο Αθηνών

Στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Σύρο το έτος 1864 οι ναυτικοί με τους εμπόρους οργάνωσαν την πρώτη χρηματιστηριακή λέσχη και έκαναν δοσοληψίες που αφορούσαν κινητά αγαθά σε ξένο συνάλλαγμα. Αυτές οι δοσοληψίες αυξήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και είχαν ως αποτέλεσμα να μετατραπεί αυτή η λέσχη στο σημερινό Χρηματιστήριο. Το Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων του Πειραιά δραστηριοποιήθηκε τα

έτη 1875-1923. Το Χρηματιστήριο Αθηνών ιδρύθηκε το έτος 1876 και αποτέλεσε το μέρος εκείνο που πραγματοποιούνταν δοσοληψίες σε τίτλους δημοσίου τραπεζών ή εταιρειών. Το έτος 1964 ακούστηκε για πρώτη φορά ο γενικός δείκτης τιμών του Χρηματιστηρίου Αθηνών. Το έτος 2000 το Χρηματιστήριο Αθηνών έγινε ανώνυμη εταιρεία μη κερδοσκοπικού σκοπού που οργανώνει, προστατεύει και εποπτεύει τις συναλλαγές για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και όλων όσων συμμετέχουν σε αυτή. Η λειτουργία του Χρηματιστηρίου σε περίοδο πολέμων ακολουθεί αρνητική πορεία. Το ίδιο συμβαίνει και σε περίοδο κρίσης. Είναι γενικά αποδεκτό πως η οικονομική κρίση του 2009 προκάλεσε πτώση στο γενικό δείκτη τιμών του Χρηματιστηρίου Αθηνών επιφέροντας αρνητικό αποτέλεσμα στις επιχειρήσεις που είχαν εισαχθεί και συρρικνώσεις στα ομόλογα. Τότε ενσωματώθηκε και ο όρος "κούρεμα ομολόγων". Πολλές ήταν οι δυσκολίες που κλήθηκε να διαχειριστεί το χρηματιστήριο Αθηνών ωστόσο λειτουργεί έως και σήμερα δημιουργώντας τις κατάλληλες συνθήκες ενός αξιόπιστου περιβάλλοντος, για την αγορά μετοχών, τις συναλλαγές, τις χρηματοδοτήσεις εταιρειών τονώνοντας την ελληνική οικονομία.

2.3 Χρηματιστηριακά προϊόντα

Για τις συναλλαγές στο χρηματιστήριο χρησιμοποιούνται μετοχές, ομόλογα, χαρτονομίσματα, επιταγές και γενικότερα με αξίες που δεν είναι ακίνητες.

Οι μετοχές δεν είναι άλλο από την βραχύτερη ή λεπτότερη διαίρεση του αρχικού ποσού μιας επιχείρησης στο οποίο προστίθενται δικαιώματα ιδιοκτησίας. Επομένως είναι μερίδια περιουσίας. Ο κάτοχος μετοχής είναι ιδιοκτήτης ενός τμήματος της εκδότριας επιχείρησης. Οι περισσότεροι γνωστές μετοχές είναι οι ονομαστικές στις οποίες είναι καταγεγραμμένα πάνω στο σώμα των μετοχών τα στοιχεία εκείνου που τις κατέχει, οι ανώνυμες στις οποίες ο κομιστής θεωρείται ο κάτοχος της μετοχής, οι κοινές που ο κοινός μέτοχος φέρει δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση της εταιρείας και οι προνομιούχες που ο προνομιούχος μέτοχος στερείται το δικαίωμα ψήφου στη γενική συνέλευση της εταιρείας αλλά μπορεί να το παραχωρήσει με ανταλλάγματα. Ωστόσο ο προνομιούχος μέτοχος μπορεί σε περίπτωση ζημίας της εταιρείας να πάρει μέρος πριν από τον κοινό μέτοχο και σε περίπτωση εκκαθάρισης της εταιρείας έχει προτεραιότητα στην ικανοποίηση των απαιτήσεων.

Ομόλογα είναι απλά δάνεια που εκδίδονται για ορισμένο χρόνο έχουν δηλαδή διάρκεια σύμβασης. Συγκεκριμένα αυτός που το εκδίδει είναι ο οφειλέτης, αυτός που το κατέχει είναι εκείνος που δανείζει και σε περίπτωση που υπάρχει κουπόνι αυτό είναι ο τόκος. Ο εκδότης των ομολόγων μπορεί να είναι κρατικός οργανισμός ή και χρηματοπιστωτικός. Η πληρωμή του κουπονιού ενός ομολόγου γίνεται πριν την καταβολή μερίσματος από την επιχείρηση και σε περίπτωση μη απόδοσης του κουπονιού ο κάτοχος του ομολόγου μπορεί να το διεκδικήσει δικαστικά. .(Βούλγαρη Ε., 2002)

Ο δείκτης τιμών στο χρηματιστήριο είναι ένας αριθμός που απεικονίζει τις διαφοροποιήσεις των τιμών των χρηματιστηριακών προϊόντων σε διάφορα χρονικά διαστήματα. Δείχνοντας την πορεία που έχουν οι τιμές στο χρηματιστήριο απεικονίζεται ταυτόχρονα και η πορεία της οικονομικής κατάστασης που βρίσκεται η χώρα γεγονός που μπορεί να συγκριθεί με τις μεταβολές στους παγκόσμιους δείκτες που θα μπορούσαν να γίνουν αφετηρία για άλλες δοσοληψίες.

Στο Χρηματιστήριο Αθηνών εκτός από το γενικό δείκτη τιμών που εκτιμά και συντηρεί περισσότερους από 30 δείκτες σε παγκόσμιο επίπεδο, σε φυσικό και μεταγενέστερο χρόνο υπάρχουν και άλλοι όπως ο τραπεζικός δείκτης, ο δείκτης όλων των μετοχών. Αυτοί οι δείκτες εξυπηρετούν τους συναλλασσόμενους ώστε να διαμορφώνουν άποψη για τις επενδύσεις τους και να οδηγούνται σε όσο το δυνατό συμφέρουσες αποφάσεις.

2.4 Πώς δημιουργήθηκε το Χρηματιστήριο Αθηνών

Η σύνθεση του Χρηματιστηρίου Αθηνών προέκυψε με προεδρικό διάταγμα και το απαρτίζουν α) το διοικητικό συμβούλιο, β) η γενική συνέλευση και γ) η επιτροπή κεφαλαιαγοράς. Το διοικητικό συμβούλιο το συνθέτουν 13 μέλη που αποφαίνονται για τα θέματα της διοίκησης και ρυθμίζουν την περιουσιακή διαχείριση του χρηματιστηρίου. Τα μέλη συγκαλούν τακτική συνεδρίαση μία φορά το μήνα και έκτακτη όταν οι συνθήκες το απαιτούν. Ισχυρότερος όλων είναι ο πρόεδρος με ύψιστο όργανο την γενική συνέλευση των μετόχων που την επιλέγει το διοικητικό συμβούλιο. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να αλλάζει το καταστατικό, να τυπώνει δάνεια, να αποφασίζει για το ύψος των αμοιβών και τον τρόπο κατανομής των κερδών. Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς είναι αρμόδια για την εφαρμογή των νόμων, ασκεί εξωτερική εξέταση προκειμένου να εντοπίσει παραλήψεις, εκδίδει τις άδειες των επιχειρήσεων, αποφαινεται για την είσοδο των μετοχών και γενικά

ασκεί εποπτικό έλεγχο. Παρατηρεί τη διαδικασία δράσης της αγοράς καθώς και την τροποποίηση των τιμών ώστε οι επενδυτές να έχουν πλήρη ενημέρωση. Στο Χρηματιστήριο Αθηνών είναι εισηγμένες από το τραπεζικό φορέα οι Alpha Bank, Attica Bank, Eurobank, Πειραιώς και Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με μετοχές που οι τιμές τους τροποποιούνται ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση των επενδυτών που υπαγορεύονται από την οικονομική θέση της χώρας, την πολιτική της κατάσταση και τις κοινωνικές εξελίξεις. Η αύξηση τιμών συμβαίνει όταν υπάρχει υπερβολική ζήτηση ενώ η μείωση όταν εντοπίζεται υπερβολική προσφορά.

3 Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

3.1 Η σημασία της λέξης τράπεζα και ο τρόπος που λειτουργεί

Οι τράπεζες και η κεφαλαιαγορά συνθέτουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. Η τράπεζα αποτελεί μία εταιρεία που επιδίδεται σε συναλλαγές χρηματικές και πιστωτικές. Φιλοσοφία της είναι η διαρκής ροή του χρήματος. Γι αυτό εκδίδει δάνεια, λαμβάνει καταθέσεις, διευθύνει και ελέγχει αξιόγραφα, πραγματοποιεί πληρωμές εκ μέρους του πελάτη και γενικά διευκολύνει τις συναλλαγές μεταξύ εγχώριων και παγκόσμιων επενδυτών. Το κέρδος μιας τράπεζας στηρίζεται στη διαφορά που υπάρχει στο επιτόκιο του δανεισμού και στο επιτόκιο των καταθέσεων, δηλαδή κέρδος είναι το ποσό που προκύπτει από τον έντοκο δανεισμό εάν αφαιρεθεί ο τόκος που πρέπει να εισπράξουν οι καταθέτες.

Όλες οι τράπεζες μιας χώρας αποτελούν το τραπεζικό σύστημα που σκοπός του είναι να διευκολύνει τους καταθέτες και τους πιστωτές με το να μετατρέπει τα κεφάλαια σε ρευστό και αντίστροφα. Η οικονομία μιας χώρας εξελίσσεται με την ύπαρξη τραπεζικού συστήματος αφού επενδύει σε πρωτοποριακές ιδέες μεγάλων επιχειρήσεων, παρέχει δάνεια και επιτρέπει τον δανεισμό μέσω τίτλων και εμπορευμάτων. Για να συμβαίνουν όλα αυτά πρέπει το θεσμικό σύστημα της χώρας να είναι αξιόπιστο και η δραστηριότητα των τραπεζών να προστατεύεται από νόμους που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη και νέων. (Θωμαδάκης Σ., 2011)

Το τραπεζικό σύστημα προωθεί την δραστική διανομή των καταθέσεων σε κερδοφόρες χρήσεις ελαττώνοντας τα έξοδα των συναλλαγών και προωθώντας την ορθή διάχυση των πληροφοριών. Επίσης μεσολαβεί ώστε εκείνοι που αποταμιεύουν να μπορούν να αποθηκεύουν και τα επιπλέον εισοδήματά τους και να απολαμβάνουν ακόμη περισσότερα οφέλη. Ακολούθως οι νέες χρηματικές μονάδες μετατρέπονται σε μέσα χρηματοδότησης ώστε να καλύψουν τις απαιτήσεις (σε ρευστό και σε δάνεια) των οικονομικών επιχειρήσεων που τις χρειάζονται.

Τα οφέλη της παρέμβασης για τις χρηματικές μονάδες σε μία οικονομία είναι ότι α)προσδιορίζουν το ύψος της παροχής και της απαίτησης του χρήματος, β)κατανέμουν κατάλληλα τους πόρους, γ)επιδρούν στην αγοραστική αξία του χρήματος, δ)συμμετέχουν στην διαχείριση της κατανομής και δαπάνης των οικονομικών.

Αντίστοιχα τα πλεονεκτήματα για τις τράπεζες αναφέρονται α)στην προώθηση σχέσεων εμπιστοσύνης με τους πελάτες, β)στην έκδοση δανείων και επίβλεψης (χωρίς έξοδα) των επιχειρήσεων που δανείζονται, γ)στον προσδιορισμό και την ελάττωση του πιστωτικού κινδύνου που επωμίζονται, δ)στην ελάττωση των λειτουργικών εξόδων της παρεμβολής αφού αποκομίζουν έσοδα από τις καταθέσεις όψεως.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε πως γίνεται μια εντατική προσπάθεια για την απαλλαγή από την διαμεσολάβηση. Αυτή η νέα συνθήκη (που την συντηρεί η πρόοδος της τεχνολογίας και εξάπλωσης των πληροφοριών διαμέσου οίκων που σχετίζονται με την πιστωτική εκτίμηση (Γκίκας Γ. κ.α., 2016)) ονομάζεται αποδιαμεσολάβηση και οδηγεί σε διαδικασία απαίτησης μέσω της κεφαλαιαγοράς. Ευνοεί την έκδοση χρεογράφων ελαττώνοντας τα έξοδα δανεισμού των εταιρειών, ενισχύει τα έξοδα από τις αποταμιεύσεις. Ωστόσο η ανυπαρξία της διαμεσολάβησης αποτελεί ουτοπία αφού η εξάπλωση κινδύνων όπως αυτός του πιστωτικού δεν μπορεί να παραβλεφθεί. Επομένως το τραπεζικό σύστημα στοχεύει στο να παρακολουθεί τους κινδύνους διαμέσου των εταιρικών επενδύσεων ευνοώντας τις συναλλαγές με τελικό σκοπό την αύξηση της αξιοπιστία από μέρους των εξυπηρετούμενων .

3.2 Η πορεία του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα

Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα θα μπορούσε να διαιρεθεί σε τέσσερις περιόδους.

Η πρώτη περίοδος αφορά το χρονικό διάστημα από το έτος 1828 (έτος ίδρυσης του νεότερου ελληνικού κράτους) έως το έτος 1927 (έτος ίδρυσης της τράπεζας της Ελλάδος). Τις 2 Φεβρουαρίου 1828 ο Ιωάννης Καποδίστριας δημιουργεί την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα και σταματά η λειτουργία της το 1834. Αυτή εξέδιδε έντοκα ομόλογα σε βάρος παρεχόμενων κεφαλαίων στερούμενη εκδοτικών προνομίων. Το χρονικό αυτό διάστημα χαρακτηρίζεται από την ανεπάρκεια κυβερνητικής πολιτικής στο πιστωτικό κλάδο. Στις αρχές του 20ου αιώνα με την αύξηση του πληθυσμού της χώρας διευρύνθηκε η επενδυτική δραστηριότητα, αυξήθηκαν οι συναλλαγές και επιτακτική ανάγκη αποτέλεσε η ίδρυση πολλών τραπεζών. Αλλά η ανυπαρξία ενιαίας οικονομικής και νομισματικής πολιτικής που θα επέτρεπε τη ροή του χρήματος προκάλεσε οικονομικές κρίσεις που οδήγησαν στο κλείσιμο τραπεζών με τους καταθέτες να πλήττονται βαριά. Η πρώτη

τράπεζα ιδρύεται το 1841 και διατηρεί το δικαίωμα έκδοσης και κυκλοφορίας χαρτονομίσματος έως το 1928.

Η δεύτερη περίοδος καλύπτει την χρονική περίοδο από το 1928 έως τη λήξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Από το 1928 αρχίζει η προστασία των τραπεζικών συναλλαγών μέσω νομοθετικού πλαισίου και ιδρύεται η κεντρική τράπεζα της Ελλάδος. Από το έτος 1931 οι τράπεζες μπορούν και λειτουργούν ως ανώνυμες εταιρείες και έως τη λήξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου οι τράπεζες περιήλθαν στο ελληνικό δημόσιο και βρέθηκαν υπό την εποπτεία του κρατικού ελέγχου.

Η τρίτη περίοδος αφορά τη χρονική περίοδο από το 1946-1992. Αυτό το χρονικό διάστημα παρατηρείται διαρκής παρέμβαση της κρατικής εξουσίας στη λειτουργία του τραπεζικού κλάδου και συγκεκριμένα τη δεκαετία 1950-1960 με τη ίδρυση και δραστηριότητα της Νομισματικής Επιτροπής (με κυβερνητική σύνθεση). Αυτή η επιτροπή καταργήθηκε το 1982 και έως τότε επενέβαινε με κατασταλτικό έλεγχο στις καταθέσεις, τα επιτόκια και γενικά στα τραπεζικά προϊόντα. Αλλά και στη συνέχεια στη δεκαετία του 1970 η κατάσταση συντηρήθηκε αφενός από την είσοδο και εγκατάσταση ξένων τραπεζών στην Ελλάδα μέσω υποκαταστημάτων (διαδικασία που ήταν υποχρεωτικό να γίνει λόγω επικείμενης ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δηλαδή ΕΟΚ) και αφετέρου εξαιτίας της κρατικοποίησης της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Από το έτος 1980 και έπειτα έγινε μία προσπάθεια εκσυγχρόνισης του τραπεζικού συστήματος με την δημιουργία νομισματοπιστωτικών οργανισμών ώστε α) οι κανόνες πίστωσης από πολύπλοκοι να γίνουν περισσότερο κατανοητοί, β) τα επιτόκια να εξορθολογιστούν, γ) τα χαρτοφυλάκια να διευθετούνται ορθότερα, δ) ο ανταγωνισμός των τραπεζών να διευρυνθεί, ε) ο έλεγχος των τραπεζών και των επενδύσεων να είναι περισσότερο επιτυχής, στ) η αγορά να εξελιχθεί με αποτελεσματική χρήση των αποθηκευμένων πόρων και ζ) η ροή του χρήματος να είναι ελεγχόμενη. (Μητσιοπούλου Γ., 1997)

Η τέταρτη και τελευταία περίοδος αρχίζει από το 1992 και καταλήγει στο σήμερα. Την περίοδο αυτή ξεκινά επίσημα μια νέα αντίληψη της τραπεζικής διοικητικής χρηματοοικονομικής η οποία δειλά είχε δείξει σημάδια έναρξης το 1981 με την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ. Εξαιρετική συνθήκη αποτέλεσε η νομιμοποίηση του χαμηλότερου

επιτοκίου στα μικρής διάρκειας δάνεια και επιπλέον η ελάττωση στο δέσιμο και στη λύση των χορηγήσεων. Με τη διαδικασία αυτή οι τράπεζες θέτουν τις δικές τους απαιτήσεις για τις χρηματοδοτήσεις. Έως το έτος 1994 είχε οριστικοποιηθεί η ευελιξία στις πιστώσεις και τα επιτόκια που ευνόησαν α) την ανταγωνιστική διαδικασία, β) την είσοδο της αγοράς στο διεθνή στίβο, γ) την προσθήκη νέων περισσότερο περίπλοκων προϊόντων και δ) την ισχυροποίηση της λειτουργίας των τραπεζών.

Το έτος 2000 με την είσοδο της χώρας στο ευρώ, οι ελληνικές τράπεζες ακολουθούν τις παγκόσμιες προδιαγραφές στον επενδυτικό τομέα, στις εμπορικές συναλλαγές, στις ασφαλιστικές παροχές. (Χριστόπουλος, 2012). Τα χρόνια που ακολούθησαν πραγματοποιήθηκε η δημιουργία ομίλων από τις ενώσεις και εξαργυρώσεις των τραπεζών με σκοπό να δημιουργηθούν τεράστια οικονομικά συμφέροντα. Την περίοδο της κρίσης η λειτουργία των τραπεζών επηρεάστηκε αρνητικά αφού η ρευστότητα σχεδόν μηδενίστηκε, οι χρηματοδοτήσεις νεκρώθηκαν και η ικανότητα αποπληρωμής των χρεών μετατράπηκε σε αδυναμία. Για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ρευστότητας το ελληνικό κράτος απευθύνθηκε στην Ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα για άμεση χρηματοδότηση. Αυτή πραγματοποιήθηκε αφού η χώρα υποχρεώθηκε να λάβει σκληρά μέτρα λιτότητας.

Στις μέρες μας ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ίσως από τους ισχυρότερους κινδύνους που διατρέχει η ομαλή λειτουργία των τραπεζών αφού έχει να κάνει με την δυνατότητα αποπληρωμής των χρεών, με την τελευταία να καθορίζεται από την μόχλευση και την φορολογία. Αυξημένη φορολογία παραπέμπει σε μειωμένη πιστοληπτική ικανότητα. Η αφερεγγυότητα στα χρέη περιορίζει την παραγωγή και επηρεάζει αρνητικά τους μισθούς. Είναι γεγονός πως η λειτουργία των ελληνικών τραπεζών επηρεάζεται από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα.

3.3 Διάπλαση / Διαμόρφωση του τραπεζικού συστήματος

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί το πυρήνα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα το συνθέτουν α) τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, β) οι χρηματοπιστωτικές αγορές και γ) τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος έγκειται στην προώθηση των συσσωρευμένων κερδών στους οικονομικούς φορείς που τα χειρίζονται με τρόπο ικανοποιητικό. Οι τράπεζες περιλαμβάνονται στο τρίτο επίπεδο του χρηματοπιστωτικού

συστήματος δηλαδή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η ομαλή λειτουργία των τραπεζών επηρεάζει θετικά τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και κατ' επέκταση την οικονομία της χώρας.

Σε ένα κράτος, το εθνικό τραπεζικό σύστημα έχει τη μορφή πυραμίδας και δομείται ως εξής: στην κορυφή της πυραμίδας είναι η κεντρική τράπεζα, στο ενδιάμεσο είναι οι υπόλοιπες τράπεζες και στη βάση οι πελάτες / ιδιώτες.

Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, η κεντρική τράπεζα είναι η Τράπεζα της Ελλάδος και εποπτεύει τις τράπεζες, ορίζει την νομισματική, δημοσιονομική και συναλλαγματική πολιτική που θα ακολουθήσει η χώρα, διαμορφώνει τα επιτόκια, εκδίδει χαρτονομίσματα, απομακρύνει τα φθαρμένα, εκτιμά τα προγράμματα επένδυσης που προωθεί το τραπεζικό σύστημα, παρέχει δάνειο στο κράτος και τις άλλες τράπεζες με ελάχιστο επιτόκιο .

Στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα στις υπόλοιπες τράπεζες (που κάνουν συναλλαγές με την κεντρική τράπεζα και με ιδιώτες ή επιχειρήσεις), περιλαμβάνονται:

α)οι εμπορικές τράπεζες που διαιρούνται σε ελληνικές και ξένες εμπορικές τράπεζες (όπως εθνική τράπεζα, τράπεζα Πειραιώς κ.α.) και ασχολούνται με τραπεζικές συναλλαγές, δάνεια σε δημόσιο και ιδιώτες (στεγαστικά, καταναλωτικά), πληρωμές, καταθέσεις, επενδύσεις και προγράμματα αποταμίευσης,

β)οι συνεταιριστικές τράπεζες που εξυπηρετούν τα μέλη τους ανάλογα με το συνεταιριστικό τους μερίδιο. Χρηματοδοτούνται από τα μέλη τους των οποίων τα συμφέροντα προωθούν,

γ)οι επενδυτικές τράπεζες που χρησιμοποιούν τίτλους, επενδύουν σε πάγια μέσα για μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση (ασχολούνται κυρίως με κοινοπραξίες γενικά χρηματοδοτούν μεγάλα έργα) και

δ)οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί (έχουν ιδιαίτερες δραστηριότητες) που τους συνθέτουν το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο (δέχεται καταθέσεις ταμιευτηρίου και χρηματοδοτεί δημόσιους οργανισμούς) και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ελέγχει και διευθετεί τις παρακαταθήκες, δίνει δάνεια σε επιχειρήσεις του δημοσίου και αποζημιώνει στις περιπτώσεις των απαλλοτριώσεων) .

Την τελευταία δεκαετία πολλές ξένες τράπεζες έχουν αποχωρήσει από το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα και το μεγαλύτερο μέρος του το απαρτίζουν οι εξής

τράπεζες Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τράπεζα Πειραιώς, Alpha Bank (Άλφα Τράπεζα), Attica Bank (Τράπεζα Αττικής), Eurobank . Οι εναπομένουσες σε λειτουργία τράπεζες ανέρχονται σε 39 έναντι του 64 που λειτουργούσαν το έτος 2007.

3.3.1 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ξεκίνησε τη λειτουργία της το έτος 1841 και πέρα από την δραστηριότητα της ως εμπορική τράπεζα είχε επωμιστεί και την διαδικασία έκδοσης νομίσματος έως την ίδρυση της Κεντρικής Τράπεζας. Τα έτη 1953 και 1958, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του κοινού (ιδιώτες και επιχειρήσεις) η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος συγχωνεύτηκε με την Τράπεζα Αθηνών και την Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. αντίστοιχα. Από το έτος 1880 η μετοχή της έχει εισαχθεί στο Χρηματιστήριο Αθηνών (την ημέρα των εγκαινίων του) ενώ το 1999 η μετοχή της διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

Πρωταρχικός της στόχος ήταν να έχει πελάτες από το δημόσιο τομέα , στους οποίους παρείχε χρήμα με πολύ χαμηλό επιτόκιο. Εν συνεχεία για να αποκομίσει περισσότερο κέρδος εξαπλώθηκε στο εξωτερικό. Στο ελληνικό έδαφος κατέχει 320 καταστήματα και 1470 ΑΤΜ, διαθέτει ηλεκτρονικές υπηρεσίες εξυπηρέτησης πελατών.

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα διόγκωσε το πρόβλημα των εξυπηρετούμενων δανείων και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος πραγματοποίησε τα έτη 2010,2014,2015 αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου γεγονός που καθιστά το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, κυρίαρχο μέτοχο της Τράπεζας.

Στην Ελλάδα, ο όμιλος της Εθνικής τράπεζας, στο λιανικό επίπεδο παρέχει δάνεια (καταναλωτικά, στεγαστικά), πιστωτικές κάρτες, καταθέσεις. Ασχολείται με επενδύσεις , δραστηριοποιείται στο Χρηματιστήριο. Σε επιχειρηματικό επίπεδο χρηματοδοτεί επιχειρήσεις (μικρές, μεγάλες, μεσαίες), χρηματοδοτεί μεγάλα έργα, ναυτιλιακές εταιρίες, εταιρίες μίσθωσης, ασφαλιστικές εταιρίες και εταιρίες που εκμεταλλεύονται ακίνητα. Τέλος κατευθύνει τις ενέργειες της προς την αναβάθμιση του δικτύου της για να είναι εύκολα προσιτή στο κοινό.

3.3.2 Τράπεζα Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς ιδρύθηκε το έτος 1916. Από την χρηματοοικονομική κατάσταση του 2021 προκύπτει πως ο όμιλος απασχολεί 10355 εργαζομένους και τα καταστήματα της Τράπεζας φθάνουν τα 412 ενώ τα ΑΤΜ ανέρχονται σε 1845. Ξεκίνησε

ως ιδιωτική τράπεζα αλλά τα έτη από το 1975 έως το 1991 έγινε κρατική. Από το 1991 έγινε πάλι ιδιωτική και παρουσίασε μεγάλη εξάπλωση των εργασιών της.

Το έτος 1918 η μετοχή της εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Το 1996 ίδρυσε καταστήματα στη Αλβανία ενώ ο 1999 καταστήματα της αναπτύχθηκαν και στο Λονδίνο. Επηρεαζόμενη από την χρηματοπιστωτική κρίση του 2007 προχώρησε σε πωλήσεις αφού υπήρξε περιορισμένη η χρηματοδότησή της από την αγορά κεφαλαίων. Στις μέρες μας αφού εντάχθηκε στην Παγκόσμια Ομοσπονδία Συμβουλιών όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα κατέχει σημαντική θέση στην οικονομία της χώρας.

Οι τραπεζικές υπηρεσίες που προσφέρει αφορούν απευθείας τον καταναλωτή συνάμα όμως μπορεί και χρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις. Παρέχει επενδυτικές και ασφαλιστικές λύσεις στους τομείς της μίσθωσης, στο ναυτιλιακό, τον αγροτικό, τον κτηματομεσιτικό.

Στόχος της είναι η αύξηση της παραγωγικότητας με την δημιουργία και προώθηση νέων προϊόντων, η καινοτομία, η παροχή ρευστότητας μέσω των επενδύσεων, η εξασφάλιση των καταθέσεων των πελατών της. Με τη φερεγγυότητα της μπορεί ενισχύσει στην πρόοδο της ελληνικής οικονομίας.

3.3.3 *Alpha Bank (Άλφα Τράπεζα)*

Η αρχή της Alpha Bank ορίζεται από τον εμπορικό οίκο Ι.Φ. Κωστοπούλου που ιδρύθηκε το έτος 1879 στην Καλαμάτα και ασχολούνταν με τραπεζικές υπηρεσίες. Το έτος 1916, στην Καλαμάτα πάλι, και με την συνεργασία του Ιωάννη Κωστόπουλου με την Λαϊκή Τράπεζα, προέκυψε η Τράπεζα Ι.Φ. Κωστοπούλου που ήτανε ετερόρρυθμη εταιρία και το έτος 1918 έγινε Ανώνυμη Εταιρία με την επωνυμία Τράπεζα Καλαμών. Εν συνεχεία το 1924 στην Αθήνα, δημιουργήθηκε η Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως από την συγχώνευση της Τράπεζας Καλαμών με τον οίκο Ι.Φ. Κωστοπούλου. Η τράπεζα αυτή δημιούργησε υποκαταστήματα στη Νότια Πελοπόννησο. Ακολούθησε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και παρά τις οικονομικές δυσκολίες που προκάλεσε ήτανε μία από τις τράπεζες που ανταπεξήλθε σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες. Αργότερα μετονομάστηκε σε Τράπεζα Εμπορικής Πίστεως. Το 1972, πλέον ως Τράπεζα Πίστεως, υπήρξε καινοτόμος στην μοντερνοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και το 1980 είχε το χαρακτήρα τραπεζικού ομίλου. Από το 1983 μέσα από την εγκατάσταση ΑΤΜ, την δημιουργία συνδυαστικής κάρτας για πίστωση, κατάθεση και ανάληψη μετρητών,

αργότερα την δημιουργία bonus προγραμμάτων, παρατηρείται ότι επιδιώκει την εισαγωγή νέων τεχνολογιών και προϊόντων προκειμένου να αυξήσει την ανταγωνιστική της φύση. Το 1994 υιοθέτησε το όνομα Alpha Τράπεζα Πίστεως και το 1999 εξαγόρασε το 51% των μετοχών της Ιονικής Τράπεζας. Η συγχώνευση αυτή αποτέλεσε την ιδιωτικοποίηση του αιώνα και το όνομά της πλέον ήταν Alpha Bank. Το 2013 η Εμπορική Τράπεζα απορροφήθηκε από την Alpha Bank στην οποία και μεταβιβάστηκε συνολικό μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής Τράπεζας.

Ο όμιλος αριθμεί 1000 καταστήματα σε όλη την Ελλάδα μαζί και σε χώρες του εξωτερικού όπως Σκόπια, Αλβανία, Κύπρο κ.α. και σκοπός της είναι να αναπτύσσει τραπεζική συνεργασία με ιδιώτες και επιχειρήσεις προσφέροντας με όσο το δυνατό μικρότερο κόστος υπηρεσίες στέγασης (στεγαστικά δάνεια), ασφάλισης, επενδύσεων και γενικότερα ευνοϊκότερης διαχείρισης των κεφαλαίων. Συγχρόνως επιδιώκει να προσφέρει δάνεια σε πελάτες ώστε να μετατραπεί σε ισχυρό ανταγωνιστή της αγοράς.

3.3.4 Attica Bank (Τράπεζα Αττικής)

Η Attica Bank ιδρύθηκε το 1925 και το όνομά της ήτανε Τράπεζα Αττικής που ο τότε όμιλος μετρούσε 90 χρόνια ζωής ενώ σήμερα μετρά γύρω στα 50 καταστήματα σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το έτος 1964 η τράπεζα εξαγοράστηκε από την Εμπορική Τράπεζα και η μετοχή της τότε εισάγεται στο Ελληνικό Χρηματιστήριο. Εν συνεχεία το 1997 η Εμπορική Τράπεζα μεταβιβάζει μέρος των μετοχών της στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στο Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. (Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων) ενώ το 2002 συνεχίζει με την μεταβίβαση μετοχών της στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Το 2021 αυξήθηκε το μετοχικό της κεφάλαιο και βασικοί της μέτοχοι είναι ο Ε.Φ.Κ.Α. (Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης), το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τέλος το Τ.Μ.Ε.Δ.Ε. (Ταμείο Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων)

Αποτελεί την 5η μεγαλύτερη ελληνική τράπεζα και χρηματοδοτεί επιχειρήσεις. Δραστηριοποιείται στις αγορές ιδιωτών. Προσφέρει υπηρεσίες επενδύσεων, ασφάλισης, χρηματιστηριακών συναλλαγών.

3.3.5 Eurobank

Το έτος 1990 ιδρύθηκε η Ευρωεπενδυτική τράπεζα που κατείχε το 75% των μετοχών της EFG Private Bank (Luxembourg). Το 1997 μετονομάζεται σε EFG Eurobank

Α.Ε. ενώ το 2000 που απορροφά την τράπεζα Ergasias κρατάει το όνομα EFG EurobankErgasias Α.Ε. .

Στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και συγκεκριμένα το 2012 η τότε ιδιοκτήτης της Eurobank με το όνομα EFG Group (ελβετολουξεμβουργική) διαχώρισε την ελληνική τράπεζα από την υπόλοιπη επιχείρηση και οι μετοχές της τράπεζας πουλήθηκαν στην οικογένεια Λάτση. Το νέο όνομα της τράπεζας είναι EurobankErgasias.

Το έτος 2013 η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος προσπαθεί να εξαγοράσει την EurobankErgasias με σχέδιο μείωσης του προσωπικού μέσω πρόωρης συνταξιοδότησης. Το σχέδιο δεν προχωρά και η τράπεζα ανακεφαλαιοποιείται από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας ενώ απορροφά το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος ΑΤΕ. . Βασικός της μέτοχος έως και σήμερα είναι αποτελεί η Fairfaxfinancial ενώ το προσωπικό την ανέρχεται σε 11762 υπαλλήλους.

4 Μεθοδολογία & δείγμα

4.1 Μελέτη περίπτωσης διαχείρισης κινδύνων Ελληνικών Τραπεζών εισηγμένες στο Ελληνικό Χρηματιστήριο (για τα έτη 2019-2021)

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι να διερευνηθεί η γνωστοποίηση κινδύνων από τράπεζες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών (Alpha Bank/Άλφα Τράπεζα, Attica Bank /Τράπεζα Αττικής, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς) μέσω ανάλυσης του περιεχομένου των ετήσιων εκθέσεων του. Η εστίαση αφορά τις πρακτικές αναγνώρισης, αξιολόγησης, γνωστοποίησης και διαχείρισης κινδύνων των τραπεζών αυτών.

Για τα έτη 2019 έως 2021 οι κίνδυνοι που μελέτησαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι :

- Πιστωτικός κίνδυνος.

Ο πιστωτικός κίνδυνος μιας Τράπεζας είναι απόρροια των δανείων που λαμβάνουν τα πρόσωπα (ατομικά) και οι εταιρείες. Η αποδοχή διαβεβαιώσεων –εγγυήσεων ισοζυγίζουν τον πιστωτικό κίνδυνο στη περίπτωση που ο δανειζόμενος αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις του. Διαβεβαιώσεις θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε περιουσία του δανειζόμενου ή τρίτου προσώπου. Οι διαβεβαιώσεις μπορεί να είναι ενοχικές ή να αφορούν την ένομη κατοχή

Όσον αφορά την Alpha Bank ανέπτυξε σύστημα άμεσης ενημέρωσης για τον κίνδυνο μηχανισμό έγκαιρης προειδοποίησης για αυτό τον κίνδυνο, μέσα από καταστάσεις που αφορούν τόσο τον δανειζόμενο όσο και το χαρτοφυλάκιο.

Η Attica Bank χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές ώστε να τον ελαττώσει μέσω διαβεβαιώσεων τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι πιστοδοτικές λειτουργίες της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος περιλαμβάνουν 1) κλίμακες δανειοδότησης (που ορίζονται για κάθε περίπτωση και αφορούν το είδος της πίστωσης, τα αντισυμβαλλόμενα μέρη και τη διαδικασία της ξεχρέωσης), 2) περιθώρια πίστωσης (που ενσωματώνουν σε ομάδες όλες τις μορφές κινδύνων και επιτρέπεται η αντιπαραβολή τους), 3) εγκρίσεις νέων δανείων σύμφωνες με τα όρια που ορίζουν οι θεσμοί και μεθοδολογία της παρατασης των ήδη εγκρινόμενων δανείων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται η Eurobank, γι' αυτό η διαχείρισή του πραγματοποιείται από ειδικά στέλεχη που εξειδικεύονται στη διαχείριση των κινδύνων.

Τέλος η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς : 1) Τα όρια δανεισμού επαναδιαπραγματεύονται μία φορά το χρόνο και ορίζονται ειδικές διαδικασίες έγκρισης ανάλογα με τον βαθμό έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο, 2) ελέγχεται η πιστοληπτική ανταπόκριση του δανειζόμενου και εξετάζονται οι διαβεβαιώσεις. Ο έλεγχος συμβάλλει ώστε η τράπεζα να επιθεωρεί την επερχόμενη ζημιά και να την διορθώνει με μέτρα.

- Κίνδυνος αγοράς (ο μετοχικός, ο συναλλαγματικός, ο επιτοκιακός)

Κίνδυνος αγοράς είναι ο κίνδυνος ζημιάς ως αποτέλεσμα της μεταβλητότητας των τιμών ή των προϊόντων των μετοχών , του επιτοκίου ή του συναλλάγματος προς μια πορεία αντίθετης κατεύθυνσης από αυτή που οδηγεί σε ευημερία και εξέλιξη

Η Alpha Bank για τον κίνδυνο αγοράς 1) ελέγχει την πίστωση μέσα από ελεγχόμενες ασκήσεις, 2) βάζει όρια στις διαπραγματεύσεις και στις επενδύσεις, 3) με τακτικές εξισσορόπησης (που ελεγχονται τακτικά) προσπαθεί να ισοσταθμίσει τυχόν μετοχικό, συναλλαγματικό ή επιτοκιακό κίνδυνο.

Η Attica Bank για τον κίνδυνο μετοχών :τοποθετεί μετοχές στο Χρηματιστήριο Αξιών και ανάλογα με το είδος της επένδυσης η κατανομή γίνεται στο αντίστοιχο κατανέμονται και στον αντίστοιχο οικονομικό φάκελο. Για τον κίνδυνο τιμών, μετράει το αρνητικό αποτέλεσμα που θα έχει στην ετήσια αναφορά εάν διαφοροποιηθεί η τιμή μιας μετοχής. Για τον συναλλαγματικό κίνδυνο: Η Τράπεζα μέσω ορίων παρατητεί τον συναλλαγματικό κίνδυνο σε κάθε νόμισμα. Για τον Επιτοκιακό Κίνδυνο χρησιμοποιεί μέτρα που συνδυάζονται με άλλους κινδύνους ενδεικτικοί είναι αυτός της επανατιμολόγησης, της καμπύλης απόδοσης και της προαίρεσης.

Η Εθνική Τράπεζας της Ελλάδος για τον μετοχικό κίνδυνο κρατά μικρό φάκελο μετοχών, που οι περισσότερεςπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αθηνών και καταλαμβάνει ποσοστά από αυτά που προκύπτουν από τις μετοχές. Ο φάκελος από τα παράγωγα των μετοχών αντισταθμίζει τον κίνδυνο της απόδοσης. Για το συναλλαγματικό κίνδυνο προκύπτει από τις συναλλαγές με προθεσμία σε άλλο νόμισμα. Για τον Επιτοκιακό Κίνδυνο προέρχεται από τα παράγωγα των επιτοκίων .

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων της Eurobank εμπεριέχει: α) την παρατήρηση των υποδείξεων που καταλήγουν σε κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου, β) την εκτέλεση μεθόδων για την αναπαραγωγή αφύσικων-απίθανων καταστάσεων μέσω μεντέλων για τον κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, γ) την παρατήρηση και γνωστοποίηση της χρησιμότητας των πιστωτικών ορίων σχετικά με τον κίνδυνο αγοράς και τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας και δ) την πρόοδο, διατήρηση και επέκταση των υποδομών διαχείρισης κινδύνου.

Η Τράπεζα Πειραιώς για τον κίνδυνο αγοράς χρησιμοποιεί μοντέρνες σύγχρονες και εκτενώς επιτρεπτές μεθόδους για την αποτίμηση του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, υπολογίζονται δείκτες ευαισθησίας, όπως η μέτρηση PV01 (δυσμενής επίπτωση στην καθαρή τρέχουσα αξία όλων των στοιχείων ισολογισμού έναντι παράλληλης μετατόπισης των καμπυλών επιτοκίων όλων των νομισμάτων κατά 1 μονάδα βάσης), καθώς και η Αξία σε Κίνδυνο (Value-at-Risk), η οποία ενσωματώνει το σύνολο των παραγόντων κινδύνου. Για κάθε δραστηριότητα που ενέχει κίνδυνο αγοράς, η Τράπεζα έχει θεσπίσει κατάλληλα όρια ανά είδος κινδύνου, τα οποία παρακολουθούνται σε συστηματική βάση. Η διαχείριση του κινδύνου αγοράς δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης του χαρτοφυλακίου συναλλαγών, αλλά καλύπτει το σύνολο των στοιχείων της Κατάστασης Χρηματοοικονομικής Θέσης. Όσον αφορά τον κίνδυνο συναλλάγματος η Διοίκηση θέτει όρια στις μεταβολές του συναλλάγματος τα οποία παρακολουθούνται καθημερινά. Στον κίνδυνο επιτοκίου η Τράπεζα εφαρμόζει πολιτική διαχείρισης επιτοκιακού κινδύνου που υιοθετεί τεχνικές αποτιμήσεων που βασίζονται κυρίως στην Ανάλυση Επιτοκιακού Ανοίγματος (InterestRateGapAnalysis).

- Λειτουργικός κίνδυνος

Ως λειτουργικός κίνδυνος προσδιορίζεται ο κίνδυνος προβολής αρνητικών αποτελεσμάτων σε οικονομικό ή ποιοτικό επίπεδο που απορρέει από την ελλειπή ή από την απογοητευτική λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων, από τον ανθρώπινο παράγοντα (οικειοθελώς ή μη), αλλά και από την δραστηριότητα εξωτερικών γεγονότων. Στον λειτουργικό κίνδυνο περιλαμβάνεται και ο νομικός κίνδυνος.

Η Alpha Bank χρησιμοποιεί συγκεκριμένες κοινότητες μεθόδους προκειμένου να υπολογίσει τα κεφάλαια για τον λειτουργικό κίνδυνο και ανταποκρίνεται στο σύνολο των ποιοτικών απαιτήσεων της πρόσβασης αυτής.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος έχει θεσπίσει το Πλαίσιο Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου («ΠΔΛΚ») και στοχεύει: 1) στην εγκαθίδρυση μιας τακτικής με συνέπεια στη διαχείριση του Λειτουργικού Κινδύνου που θα κατευθύνει προς την παρεμπόδιση και αποτροπή συμβάντων που δεν γίνεται να προβλεφθούν, ελαττώνοντας τις απώλειες που προκαλεί ο Λειτουργικός Κίνδυνος, 2) στη θεμελίωση της επιχειρηματικής τακτικής για εξασφάλιση της πραγματοποίησης των επιχειρηματικών σκοπών με ελεγχόμενο κίνδυνο, 3) στη καλύτερευση της ποιότητας των πληροφοριών σχετικά με το Λειτουργικό Κίνδυνο, ώστε να καταλήξει σε δικαιολογημένες κρίσεις και καλύτερες διανομές κεφαλαίων, 4) στην εξασφάλιση της σταθερότητας με τις καλύτερες τακτικές και τη συμφωνία με τις (ποσοτικές και ποιοτικές) απαιτήσεις που διαμορφώνονται από τους κανόνες, 5) στην διαρκή ευαισθητοποίηση για την ύπαρξη του λειτουργικού κινδύνου, αναπτρώνοντας την αποδοτικότητα και τη συνέπεια των δικλίδων ασφαλείας.

- Κεφαλαιακή επάρκεια

Στις τακτικές των κεφαλαίων μιας Τράπεζας είναι η διασφάλιση κεφαλαιακής επάρκειας τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και από τη μεριά της εποπτείας. Πρόθεση αυτής της τακτικής είναι η προσαρμοστικότητα του ύψους των κεφαλαίων σε τέτοιο επίπεδο ώστε γνωρίζοντας την τιμή αγοράς τους να μπορεί να γίνει πραγματικότητα η εξισορρόπηση μεταξύ οικονομικών και εποπτικών στοιχείων. Η Τακτική Κινδύνου και Κεφαλαίων μιας Τράπεζας προσδιορίζει τα όρια του κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα ανάληψης κινδύνου με την ταυτόχρονη εποπτεία των αναδιδόμενων αποκλίσεων.

Η Alpha Bank σκοπό έχει να διατηρεί σε ανεκτή βάση επαρκή κεφάλαια ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί σε κινδύνους που θα προκύψουν από επιχειρηματικές δραστηριότητες, να συνεχίσει να εφαρμόζει την σταρτηγική της και να ανταποκρίνεται στο κανονιστικό πλαίσιο.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ακολουθεί τον Κανονισμό (ΕΕ) 575/2013 όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) 876/2019 (CRR2), που ορίζει τις ελάχιστες

απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων (Απαιτήσεις Πυλώνα I) και η Οδηγία 2013/36/ΕΕ όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2019/878/ΕΕ (CRD V), ορίζει τις συνδυασμένες απαιτήσεις αποθέματος ασφαλείας για τα ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 97 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, οι Εποπτικές Αρχές διενεργούν σε τακτική βάση Εποπτικό Έλεγχο και Διαδικασία Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process “SREP”), με σκοπό την αξιολόγηση και μέτρηση των κινδύνων που δεν καλύπτονται, ή δεν είναι πλήρως καλυμμένοι σύμφωνα με τον Πυλώνα I και τον ορισμό πρόσθετων απαιτήσεων ιδίων κεφαλαίων και ρευστότητας (Απαιτήσεις Πυλώνα II). Η άσκηση SREP διενεργείται υπό την εποπτεία της ΕΚΤ.

Οι θεμελιώδεις σκοποί της Τράπεζας Πειραιώς σχετικά με τη διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας είναι: 1) με βάση το κανονιστικό πλαίσιο η συμφωνία με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις σε βάρος του κινδύνου ανάληψης, 2) η προστασία της επιλογής του Ομίλου και της Τράπεζας να εξακολουθήσουν ανεμπόδιστα τις ενέργειές τους για να παρέχουν αποδόσεις και κέρδη στους μετόχους και να αποκτήσουν την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων, 3) η δημιουργία μιας μεγάλης και αμετάβλητης κεφαλαιακής βάσης, η οποία να συντηρεί τα επιχειρηματικά πλάνα της Διοίκησης του Ομίλου και της Τράπεζας και 4) η εξασφάλιση και βελτίωση των ήδη υπαρχόντων υποδομών, κανόνων, διαδικασιών και τακτικών για την ικανή κάλυψη των εποπτικών του δραστηριοτήτων, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Κίνδυνος ρευστότητας

Ως Κίνδυνος Ρευστότητας ορίζεται η πιθανότητα ανικανότητας της Τράπεζας να ξεχρεώσει πλήρως ή έγκαιρα τις τρέχουσες και μελλοντικές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις, όταν αυτές γίνουν υποχρεωτικές, εξαιτίας της ανεπαρκούς ικανοποιητικής ρευστότητας. Στόχος της Τράπεζας κατά τη διαχείριση του κινδύνου είναι η τακτοποίηση των υποχρεώσεων της, τόσο σε κανονικές όσο και σε υπερβολικές καταστάσεις, χωρίς δυσανάλογο επιπλέον κόστος.

Η Alpha Bank έχει διαπιστώσει πως ο κίνδυνος ρευστότητας προκύπτει τόσο από την πιθανότητα οι ταμειακές εκροές να μην καλύπτονται επαρκώς από τις ταμειακές εισροές (funding liquidity risk) όσο και από την πιθανότητα μη έγκαιρης προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η

ρευστοποίηση στοιχείων του ενεργητικού στην καλύτερη τιμή της αγοράς (marketliquidityrisk).

Για την αποτελεσματική διαχείριση της ρευστότητας, πραγματοποιούνται από την Attica Bank σενάρια προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο. Η παρακολούθηση του κινδύνου ρευστότητας επικεντρώνεται στην διαχείριση ταμειακών ροών και εκροών. Ειδικότερα στα πλαίσια της εξέτασης ποσοτικών δεδομένων αξιολογούνται σε επίπεδο Τράπεζας : 1) Η παρακολούθηση της μεταβλητότητας των καταθέσεων με ιδιαίτερη έμφαση στους μεγάλους καταθέτες. 2) Η σχέση των καταθέσεων προς το σύνολο του ενεργητικού-παθητικού και δανείων. 3) Η μέτρηση και παρακολούθηση του κόστους κάλυψης ανοιχτών θέσεων. 4) Η διασπορά των πηγών χρηματοδότησης. 5) Η εξέλιξη των βασικών δεικτών μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας. 6) Το ποσοστό του διαθέσιμου χαρτοφυλακίου προς εκχώρηση στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. 7) Το ποσοστό των τιτλοποιηθέντων δανείων ανά χαρτοφυλάκιο.

Η διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος στοχεύει να διασφαλίσει την ορθή μέτρηση του κινδύνου ρευστότητας της Τράπεζας με τη συχνή παραγωγή σχετικών αναφορών, προκειμένου να επιβεβαιωθεί ότι είναι εντός της καθορισμένης διάθεσης ανάληψης κινδύνων και ότι η Διοίκηση ενημερώνεται έγκαιρα για τυχόν αναπτυσσόμενους κινδύνους.

Η Eurobank εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας γι αυτό διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες. Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης της Τράπεζας, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Η Διοίκηση της Τράπεζας Πειραιώς παρακολουθεί και διαχειρίζεται, μεταξύ άλλων, το ύψος, την ποιότητα και τη διάρθρωση / διασπορά των στοιχείων ρευστών διαθέσιμων, την ανάλυση των ταμειακών χρηματοροών που προκύπτουν από τα στοιχεία

ενεργητικού και παθητικού (εισροές, εκροές) σε χρονικές περιόδους, τη διάρθρωση / διασπορά και το κόστος των πηγών χρηματοδότησης, τη διάρθρωση / διασπορά και τη χρηματοδοτική ικανότητα των διαθέσιμων ενεχύρων και τις ανάγκες χρηματοδότησης σε τοπικά και ξένα νομίσματα. Επιπλέον, η πολιτική ορίζει και ένα Σχέδιο Διαχείρισης Καταστάσεων Κρίσης Ρευστότητας, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή σε περίπτωση κρίσης ρευστότητας. Μία τέτοια κρίση μπορεί να οφείλεται είτε σε συγκεκριμένο γεγονός που σχετίζεται με δραστηριότητες της Τράπεζας, είτε στις γενικότερες συνθήκες των αγορών. Στο σχέδιο διαχείρισης ρευστότητας καταγράφονται συγκεκριμένες συνθήκες ενεργοποίησής του, καθώς και ενδείξεις αυξημένης ετοιμότητας.

- Δραστηριότητες στον τομέα Ψηφιακού μετασχηματισμού και καινοτομίας

Η Alpha Bank ξεκίνησε το 2017 το πρόγραμμα Ψηφιακού Μετασχηματισμού με λειτουργικές αλλαγές όσο και πρωτοβουλίες που εστιάζουν στην καινοτομία. Τοποθετεί την εμπειρία των Πελατών στο επίκεντρο. Η υγειονομική κρίση επιτάχυνε σημαντικά την υιοθέτηση ψηφιακών υπηρεσιών από τους Πελάτες, όπως αποδεικνύεται από το 93% των συναλλαγών πελατών που πραγματοποιήθηκαν μέσω των ψηφιακών καναλιών το 2021.

Τα πληροφοριακά συστήματα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος υπήρξαν, και θα συνεχίσουν να είναι, εκτεθειμένα στους συνεχώς εξελισσόμενους κινδύνους της κυβερνοασφάλειας ή άλλων τεχνολογικών κινδύνων, οι οποίοι θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα την έλλειψη υπηρεσιών πληροφορικής ή τη δημοσιοποίηση εμπιστευτικών πληροφοριών, ζημία στη φήμη και επιπλέον κόστη, κανονιστικές κυρώσεις και οικονομικές απώλειες.

- Λειτουργική αντιμετώπιση της πανδημίας Covid-19

Για την Alpha Bank η φυσική παρουσία του Προσωπικού στους χώρους εργασίας είναι πλήρως εναρμονισμένη με τις οδηγίες των αρμόδιων αρχών με τρόπο που να εξασφαλίζεται, αφενός, η ορθή λειτουργία της Τράπεζας και αφετέρου η μείωση του κινδύνου διάδοσης του ιού.

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος για το προσωπικό έδωσε τη δυνατότητα για εξ αποστάσεως εργασία, έδωσε προστατευτικό και καθαριστικό υλικό για τους υπαλλήλους που συνέχισαν τη δια ζώσης εργασία, ανέπτυξε εκτεταμένο δίκτυο εσωτερικών επικοινωνιών. Για τους πελάτες προσέφερε εκτεταμένο δίκτυο εξωτερικών επικοινωνιών, ψηφιακές τραπεζικές πλατφόρμες και δημιούργησε κατάλληλες προϋποθέσεις για την

απαραίτητη οικονομική υποστήριξη της πελατειακής βάσης ώστε να περιοριστούν οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID 19, μέτρα ελάφρυνσης για αναστολή πληρωμών σε πελάτες Εταιρικής και Λιανικής Τραπεζικής.

- Ασφαλιστικός κίνδυνος

Τα ασφαλιστήρια συμβόλαια που εκδίδει μία τράπεζα περιλαμβάνουν ασφαλιστικό κίνδυνο. Ο κίνδυνος αφορά στην πιθανότητα επέλευσης του ασφαλισμένου γεγονότος και της επακόλουθης ζημιάς. Λόγω της φύσης των ασφαλιστηρίων, ο κίνδυνος βασίζεται σε τυχαία γεγονότα και για το λόγο αυτό είναι απρόβλεπτος. Ο πρωταρχικός κίνδυνος που πιθανόν να αντιμετωπίσει η Τράπεζα από τα ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχει εκδώσει είναι η απόκλιση από τις αντίστοιχες εκτιμήσεις του πραγματικού αριθμού ζημιών, του χρόνου επέλευσής τους και του ύψους της αποζημίωσης. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί γιατί η συχνότητα και/ή η σφοδρότητα των ζημιών είναι μεγαλύτερες από τις εκτιμηθήσες.

Για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, ανάλογα με το ασφαλιστικό προϊόν, ο κίνδυνος αυτός επηρεάζεται από μεταβολές σε μακροοικονομικά μεγέθη, μεταβολές στη συμπεριφορά των ασφαλισμένων, μεταβολές στη δημόσια υγεία, από πανδημίες και καταστροφικά γεγονότα (σεισμούς, βιομηχανική καταστροφή, φωτιές, εξεγέρσεις, τρομοκρατία, κ.λπ.). Η έκθεση στους παραπάνω κινδύνους μετριάζεται μέσω της διασποράς τους σε ένα πολυπληθές χαρτοφυλάκιο ασφαλιστηρίων συμβολαίων. Η διασπορά αυτή βελτιώνεται περαιτέρω μέσω της εφαρμογής επιλεκτικής πρακτικής ανάληψης των κινδύνων, κατάλληλης αντασφαλιστικής πολιτικής και εσωτερικών κανόνων λειτουργίας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής διαχείρισης κινδύνου. Επιπλέον, η τιμολογιακή πολιτική βασίζεται σε παραδοχές και στατιστικές μελέτες, καθώς και στα εμπειρικά δεδομένα της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες τάσεις και τις τρέχουσες συνθήκες αγοράς.

- Κίνδυνος χώρας

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο υφιστάμενος ή ενδεχόμενος κίνδυνος επί των αποτελεσμάτων και του κεφαλαίου λόγω των γεγονότων που συντελούνται σε μια χώρα, τα οποία βρίσκονται τουλάχιστον έως ένα βαθμό υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης, αλλά όχι υπό τον έλεγχο κάποιας εταιρείας ή ατόμου. Για να είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος του συγκεκριμένου κινδύνου που αφορά πέρα από τις εθνικές υπηρεσίες, οι τράπεζες

διαμέσου συγκεκριμένων οργάνων (είτε μέσω εξειδικευμένων τρίτων επιχειρήσεων) οφείλουν να τον ελέγχουν ανα τακτά χρονικά διαστήματα.

Για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος οι κύριες κατηγορίες του κινδύνου χώρας περιλαμβάνουν τον κίνδυνο στάσης πληρωμών (sovereignrisk), τον κίνδυνο αδυναμίας μετατροπής του εγχώριου νομίσματος σε διεθνή βασικά νομίσματα αποθεμάτων (convertibilityrisk) και τον κίνδυνο μη αποπληρωμής υποχρεώσεων στο εξωτερικό (transferrisk).

- Κίνδυνος που σχετίζεται με την αναγνώριση του κυρίως τμήματος των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ως απαιτήσεις (DeferredTaxCredits) έναντι του Ελληνικού Δημοσίου είτε ως εποπτικό κεφάλαιο είτε ως απαίτηση

Για την Τράπεζα Πειραιώς η αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς και η ενδεχόμενη μετατροπή τους σε απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (TaxCredits) μπορεί να επηρεαστούν αρνητικά από: α) τη μελλοντική μείωση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος, β) την δυσμενή αλλαγή των κανονισμών που διέπουν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στα εποπτικά κεφάλαια και γ) την τυχόν δυσμενή αλλαγή στην ερμηνεία των προαναφερθέντων τροποποιήσεων της νομοθεσίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην περίπτωση όπου κάποιος από τους ανωτέρω κινδύνους λάβει χώρα, αυτό πιθανόν θα έχει δυσμενή επίπτωση στην επάρκεια των εποπτικών κεφαλαίων της Τράπεζας.

Συμπεράσματα.

Οι επιχειρήσεις και τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (που αναλύσαμε παραπάνω) χρειάζεται να εντοπίζουν τους κινδύνους, να τους καταγράφουν με παραστατικότητα και ακρίβεια ώστε να εφεύρουν αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισής τους που η υλοποίησή τους θα επιτρέψει τη συνέχιση της βιωσιμότητάς και θα τους οδηγήσει σε παραπέρα ανάπτυξη.

Μετά την οικονομική κρίση, έχει διαπιστωθεί πως το θέμα της διαχείρισης κινδύνων έχει αναχθεί σε υπέρτατο ζήτημα. Τα στελέχη των επιχειρήσεων οφείλουν να αποκτούν επίγνωση και να πληροφορούν τους μετόχους για τους κινδύνους με καθαρότητα και λεπτομέρειες, ώστε οι αναφορές τους να μην τυγχάνουν αντικείμενο αμφισβήτησης. Σε περίπτωση ανεπαρκής ή εσφαλμένης αναφοράς όσον αφορά τους κινδύνους οι επενδυτές θα αισθανθούν έντονα την έλλειψη φερεγγυότητας. Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη η διαχείριση κινδύνου να ανατίθεται στα ανώτατα στελέχη των επιχειρήσεων που με τη βοήθεια αρμόδιων εμπειρογνομόνων και αναλυτών να κατανοούν, να παρακολουθούν, να γνωστοποιούν τη διαχείριση κινδύνων στα πλαίσια των στρατηγικών εσωτερικού ελέγχου και ανάλυσης.

Μέσα από την παρούσα μελέτη των κινδύνων των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων, τα ευρήματα που παρουσιάστηκαν θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρότυπα για τις εταιρείες ώστε να βελτιωθούν στον εντοπισμό των κινδύνων, στην αξιολόγηση, στην υποβολή αναφορών και στη διαχείρισή τους. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν φαίνεται πως οι τράπεζες αντιμετωπίζουν αρκετούς κινδύνους με σημαντικότερους τους κάτωθι :α) κίνδυνο επιτοκίου όταν το χρονικό διάστημα που απομένει έως την επόμενη αναπροσαρμογή του επιτοκίου για τα περιουσιακά στοιχεία δεν συμφωνεί με αυτό των υποχρεώσεων, β) πιστωτικό κίνδυνο, σε περίπτωση που οι πελάτες δεν τηρήσουν την συμφωνία όσον αφορά τα δάνεια, γ) κίνδυνο ρευστότητας, εάν υπάρχει θέμα με την αναχρηματοδότηση ή εντοπίζονται ασυνήθιστα πολλές αναλήψεις, δ) κίνδυνο αγοράς, εάν οι αλλαγές σε επιτόκια, σε τιμές των περιουσιακών στοιχείων και η μορφή ισοδυναμίας στις συναλλαγματικές είναι επιζήμιες. Τέλος ε) η αυτοματοποίηση δημιουργεί στις τράπεζες κινδύνους όχι μόνο τεχνολογικούς αλλά και στη λειτουργία της. Αξίζει να σημειωθεί πως οι διάφοροι κίνδυνοι αλληλοεπηρεάζονται και οι τράπεζες οδηγούνται σε συνταριασμό των κινδύνων. Δηλαδή όταν προσπαθούν να ελέγξουν έναν

κίνδυνο συγχρόνως ελέγχουν και τις συνέπειες που θα έχει στους άλλους κινδύνους. Όταν η προσπάθεια αυτή είναι επιτυχής, τότε επιτυχής είναι και η πορεία του ιδρύματος.

Στις σύγχρονες μεθόδους διαχείρισης κινδύνου εμπεριέχονται η καταγραφή, ο υπολογισμός, η επίβλεψη έκθεσης της τράπεζας ή της επιχείρησης σε κίνδυνο. Για κάθε είδους κίνδυνο οι τράπεζες ή οι επιχειρήσεις καλούνται να υπολογίσουν τις αναμενόμενες και μη βλάβες, αλλά και να γίνει προσπάθεια εξισορρόπησης του κάθε κινδύνου, μέσα από το αντίστοιχο σχέδιο διαχείρισης, αναπτύσσοντας το ανάλογο εσωτερικό πλαίσιο και τηρώντας τους κανονισμούς και τις πολιτικές τόσο της τράπεζας (ή της εταιρίας) όσο και των αρχών. Εν κατακλείδι τα ανώτατα στελέχη των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων ή των εταιριών δεν θα πρέπει να ξεχνούν το γεγονός πως πρωταρχική μέριμνά τους είναι η αύξηση όσο το δυνατόν περισσότερο της αξίας των χαρτοφυλακίων τους, γεγονός που μπορεί να γίνει πραγματικότητα μέσα από τη σωστή διαχείριση των κινδύνων με τον έγκαιρο εντοπισμό τους και την εφαρμογή μεθόδων αντιμετώπισής τους.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βούλγαρη-Παπαγεωργίου, Ε. (2002). Χρηματιστήριο Αξιών και Χρηματιστήριο Παραγώγων. Εκδόσεις: Σύγχρονη Εκδοτική (S* έκδοση), Αθήνα.

Γκίκας, Γ., & Χυζ, Α. (2016). Χρήμα και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα. Εκδόσεις Γέφυρα, Αθήνα.

Κιόχος, Π. Α., Παπανικολάου, Γ. Δ., & Κιόχος, Α. (2001). Χρηματιστήριο Αξιών και Παραγώγων Αθηνών Διεθνή Χρηματιστήρια. Εκδόσεις Σταμούλη ΑΕ.

Μαλινδρέτου, Β. και Μαλινδρέτος, Π. (2000). Χρηματιστήριο, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Μητσιόπουλος, Γ. (1997). Σύγχρονες χρηματοοικονομικές αγορές & προϊόντα. Εκδόσεις Ηπειρωτική, Αθήνα.

Ξανθάκης, Ε., & Θωμαδάκης, Σ. (2011). Αγορές Χρήματος & Κεφαλαίου. Εκδόσεις: Σταμούλη, Έτος έκδοσης.

Παπαριστείδης, Δ. (1991). Χρηματιστήριο και υποψήφιος επενδυτής. Εκδόσεις Γαλαίος Αθήνα.

Χριστόπουλος, Α., & Ντόκας, Ι. (2012). Θέματα τραπεζικής και χρηματοοικονομικής θεωρίας. Editions Κριτική.

Ξενόγλωσση

Abraham, S. and Cox, P. (2007), “Analyzing the determinants of narrative risk information in UK FTSE 100 annual reports”, *The British Accounting Review*, Vol. 39 No. 3, pp. 227-248.

Abraham, S. and Shrivess, P. (2014), “Improving the relevance of risk factor disclosure in corporate annual reports”, *The British Accounting Review*, Vol. 46 No. 1, pp. 91-107.

Ai, J., Brockett, P. L., Cooper, W. W., & Golden, L. L. (2012). Enterprise risk management through strategic allocation of capital. *Journal of Risk and Insurance*, 79(1), 29-56.

AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) (1987), Report of the Task Force on Risks and Uncertainties, AICPA New York, NY.

- Amran, A., Bin, A.M.R. and Hassan, B.C.H.M. (2009), “Risk reporting: an exploratory study on risk management disclosure in Malaysian annual reports”, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 24 No. 1, pp. 39-57.
- Annamalah, S., Raman, M., Marthandan, G., & Logeswaran, A. K. (2018). Implementation of enterprise risk management (ERM) framework in enhancing business performances in oil and gas sector. *Economies*, 6(1), 4.
- Anton, S. G. (2018). The impact of enterprise risk management on firm value: Empirical evidence from Romanian non-financial firms. *Engineering Economics*, 29(2), 151-157.
- Baxter, R., Bedard, J. C., Hoitash, R., & Yezegel, A. (2013). Enterprise risk management program quality: Determinants, value relevance, and the financial crisis. *Contemporary Accounting Research*, 30(4), 1264-1295.
- Beattie, V., McInnes, W. and Fearnley, S. (2004), “A methodology for analyzing and evaluating narratives in annual reports: a comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes”, *Accounting Forum*, Vol. 28 No. 3, pp. 205-236.
- Beck, A.C., Campbell, D. and Shrivess, P.J. (2010), “Content analysis in environmental reporting research: Enrichment and rehearsal of the method in a British–German context”, *The British Accounting Review*, Vol. 42 No. 3, pp. 207-222
- Beretta, S. and Bozzolan, S. (2004), “A framework for the analysis of firm risk communication”, *The International Journal of Accounting*, Vol. 39 No. 3, pp. 265-288
- Berry-Stölzle, T. R., & Xu, J. (2018). Enterprise risk management and the cost of capital. *Journal of Risk and Insurance*, 85(1), 159-201.
- Callahan, C., & Soileau, J. (2017). Does enterprise risk management enhance operating performance?. *Advances in accounting*, 37, 122-139.
- Courtis, J.K. (2000), “Expanding the future financial corporate reporting package”, *Accounting Forum*, Vol. 24 No. 3, pp. 248-263.
- Crouhy, M., Galai, D. and Mark, R. (2006), *The Essentials of Risk Management*, McGrawHill, New York, NY
- Dionne, G. (2013), “Risk management: History, definition, and critique”, *Risk Management and Insurance Review*, Vol. 16 No. 2, pp. 147-166.

- Dobler, M. (2008), “Incentives for risk reporting – a discretionary disclosure and cheap talk approach”, *The International Journal of Accounting*, Vol. 43 No. 2, pp. 184-206.
- Eckles, D. L., Hoyt, R. E., & Miller, S. M. (2014). Reprint of: The impact of enterprise risk management on the marginal cost of reducing risk: Evidence from the insurance industry. *Journal of Banking & Finance*, 49, 409-423.
- Esendemirli, E. (2014), “A comparative analysis of disclosures in annual reports”, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 10 No. 4, pp. 414-424.
- Farrell, M., & Gallagher, R. (2015). The valuation implications of enterprise risk management maturity. *Journal of Risk and Insurance*, 82(3), 625-657.
- Florio, C., & Leoni, G. (2017). Enterprise risk management and firm performance: The Italian case. *The British Accounting Review*, 49(1), 56-74.
- Fuller, J. and Jensen, M.C. (2002), “Just say no to wall street”, *Journal of Applied Corporate Finance*, Vol. 14 No. 4, pp. 41-46.
- Gordon, L. A., Loeb, M. P., & Tseng, C. Y. (2009). Enterprise risk management and firm performance: A contingency perspective. *Journal of accounting and public policy*, 28(4), 301-327.
- Grace, M. F., Leverty, J. T., Phillips, R. D., & Shimpi, P. (2015). The value of investing in enterprise risk management. *Journal of Risk and Insurance*, 82(2), 289-316.
- Healy, P.M. and Palepu, K.G. (2001), “Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature”, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 31, pp. 405-440.
- Hooks, J. and Staden, C.J. (2011), “Evaluating environmental disclosures: the relationship between quality and extent measures”, *The British Accounting Review*, Vol. 43 No. 3, pp. 200-213.
- Hoyt, R. E., & Liebenberg, A. P. (2011). The value of enterprise risk management. *Journal of risk and insurance*, 78(4), 795-822.
- Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) (1998), “No surprises: the case for better risk reporting”, London.
- Kajüter, P. (2001), “Risikoberichterstattung: empirische Befunde und der Entwurf des DRS 5”, *Der Betrieb*, Vol. 54 No. 3, pp. 105-111.

- Khalil-Oliwa, O. (2019). EFFECTS OF ENTERPRISE RISK MANAGEMENT (ERM) IMPLEMENTATION. A COMPARATIVE CASE STUDY IN THE CONDITIONS OF THE POLISH ECONOMY. *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, 9(2).
- Kimbrough, R. L., & Compton, P. J. (2009). The relationship between organizational culture and enterprise risk management. *Engineering Management Journal*, 21(2), 18-26.
- Lechner, P., & Gatzert, N. (2018). Determinants and value of enterprise risk management: empirical evidence from Germany. *The European Journal of Finance*, 24(10), 867-887.
- Lechner, P., & Gatzert, N. (2018). Determinants and value of enterprise risk management: empirical evidence from Germany. *The European Journal of Finance*, 24(10), 867-887.
- Linsley, P.M. and Shrivs, P.J. (2006), “Risk reporting: a study of risk disclosures in the annual reports of UK companies”, *The British Accounting Review*, Vol. 38 No. 4, pp. 387-404
- Linsmeir, T.J., Thornton, D.B., Venkatachalam, M. and Welker, M. (2002), “The effect of mandated market risk disclosures on trading volume sensitivity to interest rate, exchange rate and commodity price movement”, *The Accounting Review*, Vol. 77 No. 2, pp. 343-377.
- Lundqvist, S. A. (2015). Why firms implement risk governance—Stepping beyond traditional risk management to enterprise risk management. *Journal of Accounting and Public Policy*, 34(5), 441-466.
- Manes Rossi, F., Nicolò, G. and Levy Orelli, R. (2017), “Reshaping risk disclosure through integrated reporting: evidence from Italian early adopters”, *International Journal of Business and Management*, Vol. 12 No. 10, pp. 11-23.
- Marc, M., Sprčić, D. M., & Žagar, M. M. (2018). Is enterprise risk management a value added activity?.
- Miloš Sprčić, D., Mešin Žagar, M., Šević, Ž., & Marc, M. (2016). Does enterprise risk management influence market value—A long-term perspective. *Risk Management*, 18(2), 65-88.
- Mocanu, M., Grose, C. and Kargidis, T. (2019), “Readability of operational risk disclosures of banks”, *Studies in Business and Economics*, Vol. 14 No. 3, pp. 108-116
- Najafi, A. and Afrazeh, A. (2011), “Analysis of the environmental projects risk management success using analytical network process approach”, *International Journal of Environmental Research*, Vol. 5 No. 2, pp. 277-284.

- Nerantzidis, M. and Tsamis, A. (2017), “Going back to go forward: on studying the determinants of corporate governance disclosure”, corporate governance”, *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, Vol. 17 No. 3, pp. 365-402
- Oliveira, K., Mexas, M., Meirino, M., & Drumond, G. (2019). Critical success factors associated with the implementation of enterprise risk management. *Journal of Risk Research*, 22(8), 1004-1019.
- Paape, L., & Speklé, R. F. (2012). The adoption and design of enterprise risk management practices: An empirical study. *European Accounting Review*, 21(3), 533-564.
- Pérez-Cornejo, C., de Quevedo-Puente, E., & Delgado-García, J. B. (2019). How to manage corporate reputation? The effect of enterprise risk management systems and audit committees on corporate reputation. *European Management Journal*, 37(4), 505-515.
- Pirson, M. and Turnbull, S. (2011), “Corporate governance, risk management, and the financial crisis: an information processing view”, *Corporate Governance: An International Review*, Vol. 19 No. 5, pp. 459-470.
- Santomil, P. D., & González, L. O. (2020). Enterprise risk management and Solvency II: the system of governance and the Own Risk and Solvency Assessment. *The Journal of Risk Finance*.
- Sax, J., & Andersen, T. J. (2019). Making risk management strategic: Integrating enterprise risk management with strategic planning. *European Management Review*, 16(3), 719-740.
- Scarlat, E., Chirita, N., & Bradea, IA (2012). Δείκτες και μετρήσεις που χρησιμοποιούνται στη διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου (ERM). *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research Journal* , 46 (4), 5-18.
- Scott, W.R. (2003), *Financial Accounting Theory*, Pearson Education Canada Prentice-Hall, Toronto, Ontario.
- Silva, J. R., Silva, A. F. D., & Chan, B. L. (2019). Enterprise risk management and firm value: evidence from Brazil. *Emerging Markets Finance and Trade*, 55(3), 687-703.
- Solomon, J.F., Solomon, A., Norton, S.D. and Joseph, N.L. (2000), “A conceptual framework for corporate risk disclosure emerging from the agenda for corporate governance reform”, *The British Accounting Review*, Vol. 32 No. 4, pp. 447-478.
- Suttipun, M., Siripong, W., Sattayarak, O. A., Wichianrak, J., & Limroscharoen, S. (2018). The influence of enterprise risk management on firm performance measured by the balanced

scorecard: Evidence from SMEs in Southern Thailand. ASR Chiang Mai University Journal of Social Sciences and Humanities, 5(1), 33-53.

Togok, S. H., Isa, C. R., & Zainuddin, S. (2016). Enterprise risk management adoption in Malaysia: A disclosure approach. Asian Journal of Business and Accounting, 9(1), 83-104.

Vafaie, A., Taylor, D. and Ahmed, K. (2011), “The value relevance of intellectual capital disclosures”, Journal of Intellectual Capital, Vol. 12 No. 3, pp. 407-429.

Vandemaele, S., Vergauwen, P. and Michiels, A. (2009), “Management risk reporting practices and their determinants: a study of Belgian listed firms”, Working paper.

Von Kanel, J., Cope, EW, Deleris, LA, Nayak, N., & Torok, RG (2010). Τρεις βασικοί παράγοντες για την επιτυχημένη διαχείριση επιχειρηματικού κινδύνου. IBM Journal of Research and Development , 54 (3), 1-1.

Yang, S., Ishtiaq, M., & Anwar, M. (2018). Enterprise risk management practices and firm performance, the mediating role of competitive advantage and the moderating role of financial literacy. Journal of Risk and Financial Management, 11(3), 35.

Zhao, X., & Singhaputtangkul, N. (2016). Effects of firm characteristics on enterprise risk management: Case study of Chinese construction firms operating in Singapore. Journal of Management in Engineering, 32(4), 05016008.

Διαδικτυακές Πηγές

<https://www.eurobank.gr/el/retail>

<https://www.alpha.gr/>

<https://www.nbg.gr/el/idiwtes>

<https://www.atticabank.gr/el/>

<https://www.piraeusbank.gr/el/idiwtes>